

Kai Mykkänen kok ym.

Kirjallinen kysymys kaukolämpöverkkoon lämpöä tuottavien lämpöpumppujen ja konesalien sähköverosta

Eduskunnan puhemiehelle

Antti Rinteen hallituksen ohjelman mukaan "sähkön ja lämmön tuotannon tulee olla Suomessa lähes päästötöntä 2030-luvun loppuun mennessä huolto- ja toimitusvarmuusnäkökulmat huomioiden". Kaupunkien lämmitys on tavoitteen kannalta keskeinen kysymys.

Suomi oli aikoinaan edelläkävijä kaukolämmön käyttöönotossa ja on eturivin maa kaukolämmön tehokkuudessa. Viime vuosiin asti kaukolämmön lähtökohta on ollut lämmön tuottaminen polttamalla ja kuumennetun veden yksisuuntainen siirtäminen voimalaitoksista kiinteistöihin, joissa se luovuttaa lämpöään ja palaa jäähtyneenä voimalaitoksille. Tässä lähtökohdassa pysyminen tekisi mahdottomaksi hallitusohjelman tavoitteet Suomen hiilineutraalisuudesta vuonna 2035 sekä sen alatavoitteesta, sähkön ja lämmön tuotannon saattamisesta lähes päästöttömäksi. Fossiilisten polttoaineiden ja polttoturpeen voimalaitoskäytön korvaaminen kokonaan biomassalla ei mahtuisi metsien järkevän ja kestäväen käytön puitteisiin. Varsinkin pääkaupunkiseudulla se olisi myös puumassan kaupallisen saatavuuden kannalta erittäin vaikeaa.

Onneksi teknis-taloudelliset innovaatiot ja pilotit ovat viime vuosina luoneet realistisen näkymän siitä, että merkittävä osa kaukolämmöstä voidaan 2030-luvulla tuottaa ilman polttamista, mikäli kaukolämmön tuottamiseen ilman polttamista luodaan houkutteleva ympäristö. Esimerkiksi Energiategollisuus ry on arvioinut, että polttamalla tuotetun energian määrä kaukolämpöä tuottavissa voimaloissa voi puolittua vuodesta 2010 vuoteen 2040 tultaessa. Tällainen murros mahdollistaisi Suomen autoliikennettä suuremman kaukolämmön päästömäärän poistumisen ilman kohtuutonta metsähakkeen polttomäärää. Tämän harppauksen houkuttelevuutta lisää se, ettei tässä edellytetä vaikeita elämäntapamuutoksia kansalaisilta, vaan ainoastaan energiayhtiöiden ja lämpöä sivutuotteena tuottavien toimijoiden kannustamista hyödylliseen yhteistyöhön nopeasti. Parhaimmillaan Suomi synnyttäisi edelläkävijyydellä jälleen koeteltuja vientikelpoisia ratkaisuja tulevaisuuden kaupunkien lämmitykseen ja jäähdytykseen ympäri maailman.

Useimmat Suomen kaupunkien lämmityksestä vastaavat energiayhtiöt ovat muuttaneet strategiaansa pois poltosta viimeisten neljän vuoden aikana erityisesti kivihiilen kieltolain, päästöoikeuden kallistumisen ja lämmityspolttoaineiden hiilidioksidiveron systemaattisen nostamisen vauhdittamina. Nyt näyttää siltä, että esimerkiksi hiilestä luopuminen pääkaupunkiseudulla (jossa poltetaan yli kaksi kolmasosaa kivihiilestä Suomessa) olisi mahdollista 5—10 vuodessa ilman kohtuutonta metsähakkeen tarvetta, mikäli jo käden ulottuvilla olevat hankkeet erityisesti kaukolämpöä tuottavien lämpöpumppujen ja konesalien osalta saadaan toteutumaan.

Kirjallinen kysymys KK 275/2019 vp

Konesalit ovat merkittäviä hukkalämmön lähteitä, ja niitä on perinteisesti toteutettu ensisijaisesti paikkoihin, joissa on luonnollinen jäähdytys esimerkiksi merenlahtea lämmittämällä. Lämpöpumppuja on tähän asti toteutettu pääasiassa kiinteistökohtaisina ilman ominaisuutta varastoida halvan sähkön aikana lämpöä maakaivoon ja myydä sitä kylminä tunteina kaukolämpöverkkoon.

Kaukolämpöverkot ovat nyt avautumassa verkon omistajista riippumattomille tuottajille. Useimmat aluelämpövastuulliset yhtiöt ovat kiinnostuneita ostamaan verkkoon hukkalämpöjä ja maksamaan kiinteistö- tai kaupunginosakohtaisten lämpöpumppujen myymästä lämmöstä varsinkin korkean kulutuksen aikaan. Usean suuren kaupungin, esimerkiksi Helsingin, Espoon ja Vantaan, lämpöverkkojen alueella käydään parhaillaan neuvotteluja merkittävän luokan hankkeista kaukolämpöä luovuttavien lämpöpumppujen ja konesalien toteuttamiseksi.

Lähipuodet ollaan toisaalta myös tienristeyksessä. Jos uudet lämmönlähteet toteutuvat muualle tai niistä ei tehdä kaukolämpöön kytkeytyviä, suurten kaupunkien lämmityksestä vastaavat yhtiöt saattavat joutua tekemään turhan suuria investointeja biolämpölaitoksiin. Aikanaan ne saattaisivat vinouttaa puumassan kestävää käyttöä ja nostaa kaukolämmön hintaa verrattuna polttoa nopeammin vähentävään kehityspolkuun.

Hallitusohjelmassa linjataan, että "siirretään sähköveron veroluokkaan II kaukolämpöverkkoon lämpöä tuottavat lämpöpumput ja konesalit". Ohjelmassa luvataan myös lisätä energiantuotannon päästöohjausta "alentamalla II veroluokan sähköveroa kohti EU:n sallimaa minimitasoa". Nämä kaksi toimenpidettä voisivat vaikuttaa ratkaisevasti tarvittavien investointien toteutumiseen, jos ne toteutettaisiin jo vuoden 2020 alusta.

Mikäli sähköveroluokka II tason tuntuva laskeminen ei toteudu vielä, olisi vähintään syytä tehdä heti kaukolämpöä luovuttavien lämpöpumppujen siirto II veroluokkaan ja veroluokan II ulottaminen datakeskuksissa myös pienempiin keskuksiin niiden tuottaessa kaukolämpöä. Lisäksi tarvittaisiin riittävä vahvistus periaatteelle, että sähkövero varmasti lasketaan EU-minimin tuntumaan vuodesta 2021 lähtien ainakin näiden verotuskohteiden osalta.

Esitetyt toimenpiteet olisivat merkittäviä konesalihankkeiden houkuttelun ja sijoittumisen sekä suurten lämpöpumppuhankkeiden toteuttamisen ja kaukolämpöverkkoon yhdistämisen kannalta. Verokertymän kannalta näiden muutosten vaikutus olisi kuitenkin pieni verrattuna energiaverotuksen uudistuksen kokonaisuuteen. Siksi sitoutuminen näihin muutoksiin jo ennen kokonaisuudistusta voisi tuoda pääministeri Rinteen hallitukselle enemmän voitonmahdollisuuksia kuin ongelmia.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus ryhtyä viipymättä toimenpiteisiin sähköverolainsäädännön muuttamiseksi siten, että kaukolämpöä luovuttavat lämpöpumput ja kaikenkokoiset konesalit siirtyvät sähkön II veroluokkaan jo vuoden 2020 alusta lukien tai mahdollisimman nopeasti sen jälkeen siten, että varmuus muutoksen toteutumisesta joka tapauksessa saadaan viipymättä ja

Kirjallinen kysymys KK 275/2019 vp

voiko hallitus vahvistaa periaatepäätöksellä sähköveron laskemisen EU-minimin tuntumaan vuodesta 2021 lähtien ainakin näiden verotuskohteiden osalta, kun keskeisten puhtaan energian investointien käyntiinlähtö on tästä kiinni?

Helsingissä 28.10.2019

Kai Mykkänen kok
Heikki Vestman kok
Matias Marttinen kok
Jaana Pelkonen kok
Sari Multala kok
Anne-Mari Virolainen kok
Juhana Vartiainen kok
Kalle Jokinen kok
Saara-Sofia Sirén kok
Arto Satonen kok
Satu Hassi vihr
Wille Rydman kok
Jukka Kopra kok
Atte Harjanne vihr
Hanna Sarkkinen vas
Sari Sarkomaa kok
Heikki Autto kok